

“De radio’s in de Gereformeerde Kerk in de oorlogsjaren”

Van de hand van Egge Knol.

Het verhaal speelt zich af in de woning Hefswalsterweg 10, Hefswal. Het zal in ergens in augustus 1944 zijn geweest. Vlak na de inval van de Duitsers in de Gereformeerde kerk (Kerkstraat) op zondag 6 augustus 1944.

Sinds 6 februari 1932 woonde aannemer Willem Mos en zijn vrouw Grietje Knol in deze woning. Willem Mos (geboren 1899 in Zijldijk), ging na zijn lager schooltijd in de leer als timmerman bij zijn grootvader Houwelzijl die in Zijldijk een aannemersbedrijf had. Voor zijn militaire dienst werd hij 20 maart 1919 ingelijfd bij het regiment veldartillerie.

Grietje Knol (geboren 15 november 1903 in Zijldijk) hielp na de lagere school haar ouders en werkte in de zomer bij de boer op het land.

Willem Mos en Grietje Knol trouwden op 18 mei 1932 op dezelfde dag als zijn zuster Geertruide Mos en haar man schilder Derk Boelema. Hun gezamenlijke bruiloftsfeest werd gehouden in de schuur van Willem Mos.

“...De familie Mos was op verschillende wijze bij het verzet betrokken. Derk Boelema die getrouwd was met Trui Mos werd opgepakt en naar Duitsland gevoerd. Bij Willem Mos en Grietje Knol zaten af te toe onderduikers zoals ene ome Henk Bosch, leraar in Laren, en via Tine Mos en Jan Mik uit Gorkum kwamen er verschillende mensen uit die buurt onderduiken als de grond hun te heet was onder de voeten.

In de oorlog maakte Willem Mos en zijn gezin een overval van de Duitsers mee. Op Uithuizermeeden zaten veel jongens meer of minder ondergedoken die wel naar de Gereformeerde kerk gingen. Op een kwade zondag omsingelden de Duitsers de kerk in de hoop deze jongens te kunnen pakken. Bij de daarop volgende huiszoekingen werden niet alleen de jongens in de toren opgepakt, maar ook verschillende radio’s onder de vloer van de kerk gevonden. Die moesten afkomstig zijn van de timmerlui of schilders die aan de kerk werkten. Bij toerbeurt mochten alle gereformeerde ambachtslui aan de kerk werken. Zo ook Willem Mos. Kort na de omsingeling van de kerk, later op die avond, werden al deze ambachtlieden opgepakt en in het huis van oom Willem in de gang op een rij gezet. Eén voor één werden ze in de woonkamer overhoord. De Duitsers zagen toen de bedsteden en vroegen wie daarin waren. “Mijn dochters”, zei Willem Mos. De bedsteedeur werd open gedaan en Korrie Mos zag plots het hoofd van een Duitser. Tevreden gesteld dat slechts twee meisjes in de bedstee lagen, vervolgden de Duitsers hun ondervraging. Op zolder van het huis vonden zij een groot aantal fietsen die daar verborgen door zwager Alje Knol (had

een fietsenzaak in Uithuizermeeden). Uiteindelijk werden Willen Mos en zijn vrouw, die al in nachthemd was, meegenomen. Buurman Tiekstra (bakker) werd eveneens meegenomen.

De meisjes van tien (Korrie) en zeven (Ans) jaar bleven alleen in de donkere bedstee achter. Nog in het dorp werd Grietje Knol los gelaten. Ze kwam in de morgen weer thuis. Maar Willem Mos moest mee naar het Scholtenhuis in Groningen. Hij is na enige dagen weer vrij gekomen. De dag na de overhoring werden alle fietsen van oom Alje Knol opgehaald.

Na de bevrijding van Uithuizermeeden (op 20 april 1945) verzamelden de mensen zich bij het raadhuis, zo ook de familie Mos. Onverwachts sloegen daar enkele granaten in die vanaf Borkum waren afgeschoten. Vijf doden en verschillende gewonden waren te betreuren, De familie Mos bleef ongedeerd. Oom Derk Boelema kwam niet terug uit het concentratiekamp. Daarom wilde Willem en Grietje geen huwelijksjubilea vieren. Ze waren immers op dezelfde dag getrouwd. Pas op hun 50^e huwelijksdag in 1982 werd op aandrang van hun dochters gevierd.....”

In 1979 besloten ze kleiner te gaan wonen en verkochten het hun huis aan de Hefswalsterweg 10 en betrokken een nieuwe bejaardenwoning in Uithuizermeeden.

Op 24 juni 1987 overleed Willem Mos na een ziekbed van zeven week aan leukemie. Grietje Knol stierf anderhalf jaar later op 4 januari 1989.

Korrie Spijk-Mos overleed op 16 augustus 2005 na een lang ziekbed. Ans Hoed-Mos woont sinds vele jaren in Haarlem.

Opgemaakt door Egge Knol.

Gereformeerde Kerk. Plaats van de inval van de Duisters op 6 augustus 1944.

Willem en Grietje Mos poseren voor de foto op de Oudedijksterweg (jaren '80).

Grietje Mos-Knol voor het huis Hefswalsterweg 10 samen met 2 kleinkinderen. Hier vielen de Duisters het huis binnen na het vinden van de radio's in de kerk.

Links het huis van bakker Tiekstra.

Derk Boelema

Overgenomen uit boek Meij 650 jaar onder redactie van o.m. Teun Juk.

“Op 6 augustus 1944 preekte ds. Scheel in de Gereformeerde kerk te Uithuizermeeden. Toen werd de kerk door 7 Duitsers bezet die onder commando stonden van Postenfuhrer Tancke uit Roodeschool. Al eerder hadden de Duitsers onder de preekstoel radio's gevonden. Nu bleek dat onder de vloer van de kerk zich ook toestellen bevonden, maar men wist niet van wie ze waren. Bij het verwijderen van de gevonden toestellen liet D.Boelema-al of niet opzettelijk- een radio uit zijn handen kapot vallen. Deze daad bracht hem, via het concentratiekamp Amersfoort, naar het concentratiekamp Neuengamme in Duitsland, alwaar hij op 24 oktober 1944 overleed”.

Het monument ter nagedachtenis van inwoners van de voormalige gemeente Uithuizermeeden die omgekomen zijn in de jaren 1940-1945. Ook de naam van Derk Boelema staat hierop vermeld.